

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Факультет фізичного виховання та спорту

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ

**Збірник наукових праць за матеріалами
XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції
пам'яті доктора педагогічних наук,
професора Олександра Сергійовича Куца**

27 вересня 2018 року

Херсон 2018

УДК 796.062/796.077.575.7

ВВК 75.7

Рекомендовано до друку вченою радою факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету
(протокол № 1 від 17.09.2018 року)

Відповідальний редактор:

Голяка С.К. – доцент, кандидат біологічних наук.

Редакційна колегія:

Возний С.С. – доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту.

Глухов І.Г. – доцент, кандидат педагогічних наук.

Грабовський Ю.А. – доцент, кандидат педагогічних наук.

Маляренко І.В. – доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту.

Смутьський В.Л. – професор, доктор педагогічних наук.

Степанюк С.І. - доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту.

Стрикаленко Є.А. – доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту.

Збірник містить наукові роботи учасників XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямку теоретичних та практичних аспектів дитячо-юнацького спорту.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Актуальні проблеми юнацького спорту [Текст]: зб. статей XIII Всеукр. наук. конф. (27 вересня 2018 р.) /уклад.: С.К.Голяка. – Херсон: ХДУ, 2018. – 266 с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СПОРТИВНИЙ ВІДБІР І ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

Богданова Алла, Кольцова О.С. ОСНОВНІ АСПЕКТИ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ЗАНЯТЬ СПОРТОМ.....	11
Лаврович О.В., Соверда І.Ю. ПЕРВИННИЙ ВІДБІР ШКОЛЯРІВ ДО ЗАНЯТЬ В СЕКЦІЮ З ВІЛЬНОЇ БОРОТЬБИ.....	14
Лышевская В.М. СЕРОЛОГИЧЕСКИЕ МАРКЕРЫ В ПРОГНОЗЕ РАЗВИТИЯ АНАЭРОБНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ЮНОШЕЙ И ДЕВУШЕК.....	20
Хомолук Юлія, Малярєнко І. В. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ВІДБОРУ ДО ЗАНЯТЬ СПОРТОМ В НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ ДЮСШ.....	26

СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

Перун Артемій, Андрєєва Р.І. СТРУКТУРА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ СКВОШИСТІВ НА ОСНОВІ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ	32
Руденко В.С. КОМПЛЕКСНИЙ КОНТРОЛЬ В СПОРТИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВОЛЕЙБОЛІСТОК.....	35
Степанюк С.І., Давидок А.О., Лященко О.В. РОЗВИТОК ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ У ЮНИХ ВАЖКОАТЛЕТІВ.....	41
Степанюк С.І., Лященко О.В., Давидок А.О. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ СИЛОВОГО ТРЕНУВАННЯ В ПАУЕРЛІФТИНГУ	45
Стрикаленко Є.А., Жосан І.А., Олійник Віктор ПОКАЗНИКИ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОВІДНИХ ФУТБОЛЬНИХ ЗБІРНИХ ЄВРОПИ.....	49

Стрикаленко Є.А., Кузнєцов Олексій ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ СИЛОВОЮ ПІДГОТОВЛЕНІСТЮ ТА ЗМАГАЛЬНОЮ РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЮ ГИРЬОВИКІВ-КЛАСИКІВ.....	53
Харченко-Баранецька Л.Л. ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЕСЛЯРІВ-БАЙДАРОЧНИКІВ ВИЩОЇ СПОРТИВНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	57
Чичкан О.А., Чичкан Олексій ЗМАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ – ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ДОСЯГНЕННЯ СПОРТИВНОГО РЕЗУЛЬТАТУ.....	61
Щурова Крістіна МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ШВИДКІСНО-СИЛОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ КАРАТИСТІВ.....	67
Дудченко Катерина РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ВЕСЛЯРІВ ВИСОКОГО КЛАСУ В МАКРОЦИКЛІ.....	71
Дубіна Ганна, Грабовський Ю.А. ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КІКБОКСЕРІВ.....	74

СЕКЦІЯ 3. ГУМАНІТАРНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Байрамов Р.Х., Бондар А.С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ НА ХАРКІВЩИНІ.....	79
Барановська Ю.В., Сільвестрова Ганна, Стрикаленко Є.А. ОЦІНКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЮНИХ ГАНДБОЛІСТОК....	84
Бурян Вікторія, Коваль В.Ю. РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СТЕП-АЕРОБІКИ.....	88
Василюк В.М., Ярмошук О.О., Юдкіна Х.В. ВИХОВНА ФУНКЦІЯ СПОРТУ У СТАНОВЛЕННІ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ.....	92

Голяка С.К., Глухов І.Г., Садовніченко Олексій ВІДНОШЕННЯ УЧНІВ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО- ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	97
Голяка С.К., Котенко О.В., Разуменко О.В., Александров Олександр ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ УЧНІВ 3-4-х КЛАСІВ.....	102
Городинська І.В., Крупський Дмитро ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТА ЗМІСТ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	108
Гриценко Ілля, Степанюк С.І. ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНОГО УЧИЛИЩА АГРАРНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	112
Дука Сергій, Коваль В.Ю. ЗНАЧЕННЯ РУХУ “СПОРТ ДЛЯ ВСІХ”.....	116
Жайворонок Олександр, Кольцова О.С. РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОГО ВЕСЛУВАННЯ НА ХЕРСОНЩИНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН.....	120
Кардаш Крістіна, Степанюк С.І. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВЕСЛУВАННЯ НА ЧОВНАХ "ДРАКОН"	125
Кострікова К.С. ЦІННОСТІ ОЛІМПІЗМУ У ПРОСТОРІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	129
Матвієнко І.С., Дин Тарас ВІЛЬНИЙ ЧАС ТА ДОЗВІЛЛЯ СПОРТИВНОЇ МОЛОДІ.....	135
Ображей О.Є ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ З МЕТОЮ УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЛІТНЬОМУ ТАБОРІ ВІДПОЧИНКУ.....	140
Степанюк С.І., Юськів К. В., Юськів С. М. Свирида В. С. ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ	144
Ткачук В.П. Соверда І.Ю., Чемерис М.В., Греченюк О.А. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ.....	149

Шалар О.Г., Авдєєв Дмитро, Хоменко В.В. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ФУТБОЛІСТІВ ФК «ОЛЕКСАНДРІЯ» U-21.....	153
Шалар О.Г., Куруч Анастасія, Череповська Г.О. ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ СУДДІВ З ГАНДБОЛУ.....	158
Шалар О.Г., Любашенко Діана, Могилевський О.О., Рогачов Ю.В. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ВОЛЕЙБОЛУ ОСВІТНЬО- РЕФЛЕКТОРНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СЕРЕД УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ.....	162
Шалар О.Г., Серебреннікова Анна, Шалар Г.П. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПІДЛІТКІВ ТЕХНІЧНИМ ЕЛЕМЕНТАМ ВОЛЕЙБОЛУ В УМОВАХ СІЛЬСЬКОЇ СПОРТИВНОЇ СЕКЦІЇ.....	169
Шутка Г.І., Музика Б.Ю., Голодівський М.Ф., Мороз Т.І., Гіль М.М. МІСЦЕ МОРАЛЬНО – ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У МОТИВАЦІЙНІЙ СФЕРІ ШКОЛЯРІВ.....	173
Балковий І. А., Пришва О.Б. ЗАЛЕЖНІСТЬ АКТИВНОСТ ГРАВЦІВ ФУТЗАЛУ НА МАЙДАНЧИКУ ВІД СПОСОБУ ЇХ ЖИТТЯ.....	178
Гайчев Павло ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ.....	182
Іванова Анастасія, Кольцова О.С. ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДИТЯЧОГО ОЗДОРОВЧОГО ТАБОРУ.....	186
Кольцова О.С., Танцерев Микола ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛЯРІВ: ЗАВДАННЯ, СКЛАДОВІ, УМОВИ.....	191

СЕКЦІЯ 4. МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

Акопян Е.К., Пирисунько А. А. ОСОБЛИВОСТІ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У КОМПЛЕКСНІЙ ТЕРАПІЇ БРОНХІТУ.....	194
--	-----

Бірюкова Т.В., Годлевський П.М. АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ДО ЦИКЛУ ДИСЦИПЛІН ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	198
Возний С.С., Партишева Л.В. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЮЧА РОБОТА З ДІТЬМИ-ЛОГОПАТАМИ.....	204
Гацюєва Л.С., Малашенко Р.А. ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ЗІ ЗНИЖЕНИМ СЛУХОМ ТА ДІТЕЙ, У ЯКИХ СЛУХ У НОРМІ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	210
Голяка С.К., Гетманська О.М., Мельничук О.В., Разуменко О.В. СТАН ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ТА ПРАЦЕЗДАТНОСТІ УЧНІВ 14-15 РОКІВ.....	214
Ломака Ж.М., Сілецька К.В. ОПТИМІЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ЛІКУВАННЯ ГАСТРОЕЗОФАГЕАЛЬНОЇ РЕФЛЮКСНОЇ ХВОРОБИ У ПІДЛІТКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗКУЛЬТУРИ.....	219
Ткачук В.П., Гоголь М.В, Гоголь В.В, Турчик І.Х. ВПЛИВ ТЕНІСУ НА ОРГАНІЗМ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	225
Ткачук В.П., Славгородська Н.В., Смукович І.М., Юськів К. В. ЗНАЧЕННЯ WELLNESS-ТЕХНОЛОГІЙ У ЗМІЦНЕННІ ЗДОРОВ'Я ЖІНОК II ПЕРІОДУ ЗРІЛОГО ВІКУ.....	228
Чумаченко О.Ю., Рожков І.М. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗМІНИ ПІНЕАЛЬНИХ КЛІТИН ЕПІФІЗА В РІЗНІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ.....	232
Чумаченко О. Ю., Редька О.К., Петренко О.К., Рожков І.М. СТАН ГІСТОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПЕРЕБУДОВ СОМАТОТРОПНИХ КЛІТИН АДЕНОГІПОФІЗА ЗА УМОВ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ В РІЗНІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ.....	236
Кулик Олександр АДАПТАЦІЯ В СПОРТИВНОМУ ТРЕНУВАННІ.....	39

**СЕКЦІЯ 5. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ Р
ОЗВИТКУ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ**

Базильчук В. Б., Братковська О. В. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ГОТОВНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ДО ТУРИСТИЧНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ.....	243
Кільницький О.Ю., Грабовський Ю.А., Маляренко І.В. ЗМАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТІВ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.....	248
Пасічняк Л.В., Паньків Х.В., Соверда І.Ю., Юськів С. М. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗИТКУ СПЕЛЕОТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	252
Ткачук В.П., Павляшик В.В., Яцків А.Ю., Свирида В. С. РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ВЕЛОТУРИЗМУ ЯК ЗАСОБУ ПРОВЕДЕННЯ ДОЗВІЛЛЯ ОСІБ ЗРІЛОГО ВІКУ	257
Відомості про авторів.....	262

5. Шалар О.Г. Аналіз фізичної підготовленості футболістів високого класу [Текст] / О.Г. Шалар, В.Г. Гусев, Є.А. Стрикаленко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/» Зб. наук. праць / За ред. Г.М. Арзютова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Випуск 6 (49) 14. – С. 35-43.

6. Шалар О.Г. Формування особистості юних футболісток [Текст] / О.Г. Шалар, Є.А. Стрикаленко, Ю.І. Ємельянова // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту // науковий журнал. – Харків, ХОВНОКУ-ХДАДМ, 2009. - №10. – С. 277-280.

УДК 796.072.4:796.322

ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ СУДДІВ З ГАНДБОЛУ

Шалар О.Г., Куруч Анастасія, Череповська Г.О.*

Херсонський державний університет

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти*

Анотація. У статті представлено результати дослідження темпераменту та емоційності суддів з гандболу. Був виявлений зв'язок із суддівською практикою, досвідом та їх емоційним станом гандбольних суддів. Судді європейської категорії є більш сконцентровані, рішучі та емоційно стійкі, арбітри ж початкових категорій мають менш стійкі показники активності та емоційності.

Ключові слова: гандбол, арбітр, емоційність, темперамент, реакція.

Аннотация. Шалар О.Г., Куруч А.О., Череповська А.А. Свойства личности судей по гандболу. В статье представлены результаты исследования темперамент и эмоциональность судей по гандболу. Была выявлена связь с судейской практикой, опытом и их эмоциональным состоянием гандбольных судей. Судьи европейской категории более сконцентрированы, решительные и эмоционально устойчивы, арбитры же начальных категорий имеют менее устойчивые показатели активности и эмоциональности.

Ключевые слова: гандбол, арбитр, эмоциональность, темперамент, реакция.

Abstract. Shalar O.H., Kuruch A.O., Cherepovscaya H.O. The personality of the handball judges. The article presents the results of the study of the temperament and emotionality of handball judges. There was a relationship with judge practice, experience and their emotional state of handball judges. Judges of the European category are more focused, determined and emotionally stable. The judges of the initial categories have less stable activity and emotionality.

Key words: handball, arbiter, emotionality, temperament, reaction.

Постановка проблеми. Спортом у вузькому сенсі правомірно називати лише ту діяльність, яка історично виділилася і засвоїлась в виді змагань, безпосередньо спрямованих на демонстрацію досягнень в ній, ставши уніфікованим способом виявлення, порівняння і об'єктивній оцінки певних спортивних можливостей: сил, здібностей, вміння майстерно використовувати їх для досягнення змагальної мети [3]. Треба звернути увагу також на тих людей, за допомогою яких ця діяльність здійснюється у повній мірі. Дуже часто те, що ми вважаємо другорядним є головним. У цій статті буде звернено увагу

на діяльність спортивних суддів з гандболу, їх вплив на процес змагальної діяльності та порозуміння зі спортсменами і тренерами [2]. Ця тема була і буде актуальна поки в світі існує спорт. Не дивлячись на те, що мало людей поглиблено звертають увагу на неї, але вона завжди на поверхні актуальності.

Важливим аспектом у професійній діяльності гандбольних арбітрів є знання психологічних особливостей, як особистості гравців, так і команди в цілому [4, 5, 6].

Є багато факторів, що впливають на суддівство та його стиль. Один з найважливіших – це відношення самого судді до гри. Саме воно є провідною характеристикою суддівства. Чому? Тому що від нього найбільше залежить результат зустрічі. Ставлення може бути не тільки серйозним чи несерйозним. Це поняття треба розуміти глибше, особливо в спортивній діяльності. Відношення до гри може ділитися на етапи: до матчу, під час зустрічі та після неї. Всі етапи впливають на результат загалом. Є.П. Ільїн виділив безліч характеристик від яких залежить суддівська діяльність, однією з них є нервово-емоційне напруження [2]. Такі складові як темперамент та емоційність суддів з гандболу є актуальним предметом нашого дослідження.

Мета дослідження: визначити властивості особистості суддів з гандболу.

Результати дослідження та їх обговорення. У процесі дослідження було використано методiku «Дослідження психологічної структури темпераменту» (Б.М. Смирнов) [1] та тест «Характеристика емоційності» (Є.П. Ільїн) [3]. За цими тестами були досліджені судді вищих та початкових категорій, різного віку та статі. Кожна з цих методик включала в себе поняття, які суттєво впливають на суддівську діяльність загалом. За даними діагностиками були досліджені арбітри різного віку та категорії. Альона В. – 19 років, суддя 2 категорії; Валерія В.– 21 рік, суддя 1 категорії; Руслан Л. – 28 років, суддя Європейської категорії; Вікторія Ж. – 35 років, суддя Європейської та Міжнародної категорії з пляжного гандболу (з перервою в суддівській кар'єрі).

У спектрі суддівської діяльності ми можемо спостерігати безліч понять, які дійсно впливають на її процес та результат. Чи замислювалися ми над тим, яку роль у спорті загалом несуть такі явища, як екстраверсія та інтроверсія, ригідність та пластичність, темп реакції, емоційна збудливість, тривалість емоцій та багато інших? Треба знати, що під цими поняттями ховається глибокий сенс закономірностей. Можна ці явища поділити на позитивні та негативні, з точки зору суддівської діяльності, але зробити це буде дуже важко, бо кожна характеристика має свої переваги та недоліки. Позитивне воно чи негативне, треба аналізувати тільки дивлячись на результат, на ту стійку ситуацію, яка склалася саме після матчу. У процесі дослідження було виявлено, що арбітр у котрого перевага падає на екстраверсію є впевненим та рішучим, у більшості випадках, та навпаки інтроверти є більш «закриті» та менш рішучі. Через ригідність та пластичність можна визначити, як суддя ставиться до свого рішення, наскільки впевнено він його призначає та відстоює. Ще одними провідними характеристиками є темп реакції, активність та емоційна збудливість, від них залежить наскільки швидко суддя реагує на порушення чи зауваження з боку офіційного представника. Можна зауважити, що ці

характеристики є як позитивними, так і негативними. Тому що надмірна концентрація уваги є абсолютною протилежністю об'єктивного суддівства (табл. 1).

Таблиця 1

Психологічна структура темпераменту суддів з гандболу.

Досліджуваний	Екстраверсія - інтроверсія	Ригідність-пластичність	Емоційна збудливість-стійкість	Темп реакції	Активність
Альона В. (19 років, 2 категорія)	Висока екстраверсія	Висока пластичність	Середній рівень	Переважає повільність	Середній рівень
Валерія В. (21 рік, 1 категорія)	Середній рівень	Середній рівень	Висока емоц. збудл.	Середній рівень	Середній рівень
Руслан Л. (28 роки, Європейська категорія)	Висока екстраверсія	Переважає ригідність	Середній рівень	Середній рівень	Висока активність
Вікторія Ж. (35 років, Європейська та Міжнародна категорія з пляжного гандболу)	Середній рівень	Середній рівень	Середній рівень	Переважає повільність	Висока активність

Звертаючи увагу на результати першої діагностики, можна зауважити, що у суддів європейської категорії зафіксована висока активність, це говорить про те що вони повністю зацікавлені своєю діяльністю та є активними працівниками цієї справи. У молодих арбітрів активність середнього рівня, тобто вони тільки пізнають цю справу. Швидкість реакції показує наскільки суддя швидко може приймати рішення в екстремальних ситуаціях, ця шкала залежить від індивідуальних здібностей та досвіду. Одним з найважливіших факторів є ригідність та пластичність, вони відображають сутність суддівського процесу і його стилю. Ми бачимо, що статеві відмінності відображені у результаті тесту. Суддя Валерій В. володіє переважною ригідністю, тобто категоричними та рішучими рішеннями, в той же час представниці жіночої статі мають середній рівень, чи, навіть, високу пластичність. Суддя Альона В. є залежною від свого емоційного стану та емоцій оточуючих, це може супроводжуватися малою кількістю досвіду та юним віком.

Зіставляючи ці психологічні показники, ми можемо сказати, що це загальні поняття, тому слід звернути увагу на конкретні та уточнені емоції, які супроводжують людину усе життя, а в нашому випадку, як субстанцію сильного впливу на суддівську діяльність. Емоції – це відповідні реакції на зовнішні та внутрішні подразники, які проявляються у вигляді задоволення або незадоволення, радості, страху тощо. Емоційний стан є дуже важливим у суддівстві та спортивній діяльності.

Друга діагностика спрямована на дослідження емоційності, через яку часто арбітр не може сконцентруватися, втрачає контроль над грою, що є головним в його професії. Вплив емоцій на ефективність діяльності та багато інших факторів, досліджені діагностикою (табл. 2).

Таблиця 2

Рівень і характер емоційності суддів з гандболу

Досліджений	Емоційна збудливість	Інтенсивність емоцій	Тривалість емоцій	Негативний вплив на ефективність
Альона В. (19 років, 2 категорія)	2 бали	6 балів	3 бали	6 балів
Валерія В. (21 рік, 1 категорія)	5 балів	5 балів	3 бали	2 бали
Руслан Л. (28 роки, Європейська категорія)	2 бали	4 бали	3 бали	3 бали
Вікторія Ж. (35 років, Європейська та Міжнародна категорія з пляжного гандболу)	5 балів	6 балів	4 бали	2 бали

Проаналізувавши результати цього тесту можна зауважити, що негативний вплив емоцій на ефективність діяльності є у суддів початкової категорії, через бурхливу реакцію та малий досвід. Цей критерій можна вважати головним у цій діагностиці, бо гра завершується з конкретним результатом, але чи буде він об'єктивним залежить тільки від арбітра. Судді Валерія В., Руслан Л., Вікторія Ж. є незалежними від емоційної збудливості, інтенсивності та тривалості емоцій. Такі показники були отримані завдяки довголітній праці та досвіду.

Висновки. В ході проведеного дослідження, був виявлений зв'язок із суддівською практикою, досвідом та їх емоційним станом гандбольних суддів. Судді європейської категорії є більш сконцентровані, рішучі та емоційно стійкі. Арбітри ж початкових категорій мають менш стійкі показники активності та емоційності. Це можна порівняти з набуттям людиною індивідуальності та формуванням його як індивіду, тобто результати суддів, на початку своєї кар'єри не є стійкими. Перспективним напрямком дослідження є поглиблене діагностування психічних станів суддівської діяльності за допомогою різноманітних методологічних розробок.

Література

1. Волков И.П. Практикум спортивной психологи /И.П. Волкова. – СПб.: Питер, 2002. – 286 с.
2. Ильин Е.П. Психология спорта /Евгений Ильин. – СПб.: Учебное пособие, 2000. - 352 с.

3. Ильин, Е.П. Психология индивидуальных различий / Е.П.Ильин – Питер. 2004. – 701 с.
4. Шалар О.Г. Міжособистісні відношення гандболісток і їх вплив на змагальну діяльність [Текст] / О.Г. Шалар, В.М. Гузар, Д. Мордюк // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 139. Т.ІІ / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2016. – С. 218-222..
5. Шалар О.Г. Властивості темпераменту і волі гандболісток різного ігрового амплуа [Текст] / Олег Шалар, Ігор Жосан, Дарина Шум, Євген Стрикаленко // Спортивний вісник Придніпров'я // Наук.-практ. журн. ДДІФКС. - Дніпропетровськ: ТОВ «Інновація», 2014. – С. 40-43.
6. Шалар О.Г. Психологическая совместимость женской гандбольной команды [Текст] / О.Г. Шалар, Ю.А. Снопина, Е.А. Стрикаленко // Физическое воспитание студентов. – 2010. - №1. – С. 109-112.

796.325:37.091.3:373.5

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ВОЛЕЙБОЛУ ОСВІТНЬО-РЕФЛЕКТОРНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СЕРЕД УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ

Шалар О.Г., Любашенко Діана, Могилевський О.О.*, Рогачов Ю.В.**

Херсонський державний університет

Херсонська спеціалізована ЗОШ №52*

Великопетиська ЗОШ №2 Херсонської області**

Анотація. У статті наведена методика організації уроків волейболу освітньо-рефлекторної спрямованості серед учнів 5-х класів. У структурній побудові кожного уроку передбачено графа-нагадування для вчителя «Очікувані результати», «Блиц-турнір» (на початку основної частини), «рефлексійна» бесіда (заклучна частина). Доведено, що у хлопців Херсонської спеціалізованої ЗОШ №52 показники техніки виконання передачі м'яча двома руками зверху високого рівня на 19% виявилися гіршими, ніж у їх однолітків із Великопетиської ЗОШ №2. Також більші крацим (на 33%) результати виконання техніки дівчатами цієї школи у порівнянні із своїми однолітками міської школи. Вчитель Великопетиської школи використовував більші різноманітні вправи з м'ячем, як у парах, так і біля стінки, застосовуючи диференційний підхід.

Ключові слова: уроки, волейбол, методика, передачі м'яча, рефлексія, техніка вправ.

Аннотация. Шалар О.Г., Любашенко Диана, Могилевский О.А., Рогачов Ю.В. **Методика проведения уроков волейбола образовательно-рефлекторной направленности среди учащихся 5-х классов.** В статье приведена методика организации уроков волейбола образовательно-рефлекторной направленности среди учащихся 5-х классов. В структурном построении каждого урока предусмотрено графа-напоминание для учителя «Ожидаемые результаты», «Блиц-турнир» (в начале основной части), «рефлексивных» бесед (заключительная часть). Доказано, что у мальчиков Херсонской специализированной школы №52 показатели техники выполнения передачи мяча двумя руками сверху высокого уровня на 19% оказались хуже, чем у их сверстников с Великопетихской школы №2. Также лучшими (на 33%) были выявлены результаты выполнения техники девочками этой школы в сравнении со своими сверстниками городской школы. Учитель Великопетихской школы использовал более разнообразные упражнения с мячом, как в парах, так и у стенки, применяя дифференцированный подход.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Авдєєв Дмитро - магістрант Херсонського державного університету.

Акопян Ельміра Карапетівна – лікар-терапевт КУ «Херсонська міська клінічна лікарня ім. О.С. Лучанського».

Александров Олександр - магістрант Херсонського державного університету.

Андрєєва Регіна Ігорівна – к.фіз.вих., доцент Херсонського державного університету.

Базильчук Віра Богданівна - к.фіз.вих., доцент Хмельницького національного університету.

Байрамова Руслана Халіковича – аспірант Харківської державної академії фізичної культури.

Балковий Ігор Анатолійович - викладач Херсонського державного університету.

Барановська Юлія Володимирівна – викладач Херсонського державного університету.

Бірюкова Тетяна Вікторівна - викладач Херсонського державного університету.

Богданова Алла - магістрант Херсонського державного університету.

Бондар Анастасія Сергіївна – к. фіз. вих., доцента, зав. кафедри менеджменту фізичної культури Харківської державної академії.

Братковська Ольга – студент Хмельницького національного університету.

Буран Вікторія - магістрант Херсонського державного університету.

Василюк Василь Миколайович – к.п.н., професор Рівненського державного гуманітарного університету.

Возний Сергій Степанович – к.фіз.вих., доцент, завідувач кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету.

Гайчев Павло - магістрант Херсонського державного університету.

Гацюєва Лілія Степанівна – к.фіз.вих., доцент Херсонського державного університету.

Гетманська Ольга Миколаївна – старший викладач Херсонського державного університету.

Гіль Микола Миколайович – викладач Львівського державного університету внутрішніх справ.

Глухов Іван Геннадійович - к.п.н., доцент, декан факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету.

Гоголь Вікторія - магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Гоголь Марія Василівна - к.фіз.вих., викладач Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Годлевський Петро Мечиславович – к.фіз.вих., доцент Херсонського державного університету.

Голодівський Михайло Федорович – викладач Львівського державного університету внутрішніх справ

Голяка Сергій Кіндратович – к.б.н., доцент Херсонського державного університету.

Городинська Інна Володимирівна – к.п.н., доцент Херсонського державного університету.

Грабовський Юрій Антонович – к.п.н., доцент Херсонського державного університету.

Гречанюк Оксана Анатоліївна - к.фіз.вих., доцент Львівського державного університету фізичної культури.

Грицено Ілля - магістрант Херсонського державного університету.

Давидок Андрій Олександрович - викладач ДВНЗ «Херсонське морехідне училище рибної промисловості.

Дин Тарас – магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України

Дубіна Ганна - магістрант Херсонського державного університету.

Дудченко Катерина - магістрант Херсонського державного університету.

Дука Сергій - магістрант Херсонського державного університету.

Жайворонок Олександр - студент Херсонського державного університету.

Жосан Ігор Анатолійович - к.фіз.вих, доцент Херсонського державного університету.

Іванова Анастасія - магістрант Херсонського державного університету.

Кардаш Крістіна - магістрант Херсонського державного університету.

Кільницький Олександр Юрійович – викладач Херсонського державного університету.

Коваль Вікторія Юріївна - к.п.н., доцент Херсонського державного університету.

Кольцова Ольга Сергіївна – к.п.н., доцент Херсонського державного університету.

Кострікова Катерина Сергіївна – аспірант Херсонського державного університету.

Котенко Олена Володимирівна - вчитель фізичної культури Херсонської гімназії № 1, вчитель вищої категорії.

Крупський Дмитро - магістрант Херсонського державного університету.

Кузнецов Олексій - магістрант Херсонського державного університету.

Кулик Олександр - магістрант Херсонського державного університету.

Куруч Анастасія - студентка Херсонського державного університету.

Лаврович Олександр - магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Лишевська Валентина Михайлівна – к.фіз.вих., доцент Херсонського державного аграрного університету.

Ломака Жанна Михайлівна – к.м.н., доцент, завідувач відділення, лікар-гастроентеролог КУ «Херсонська міська клінічна лікарня ім. А.С.Лучанського».

Любашенко Діана - магістрант Херсонського державного університету.

Лященко Олександр Володимирович – викладач ДВНЗ «Херсонське морехідне училище рибної промисловості.

Малашенко Руслан Анатолійович – директор дитячо-юнацької спортивної школи для інвалідів.

Маляренко Ірина Валентинівна – к.фіз.вих., доцент, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання Херсонського державного університету.

Матвієнко Ірина Сергіївна - к.фіз.вих., доцент Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Мельничук Ольга Валеріївна – вчитель фізичної культури Херсонської гімназії № 1, спеціаліст вищої категорії.

Могилевський Олег Олександрович - вчитель фізичної культури Херсонської спеціалізованої ЗОШ №52, вчитель-методист вищої категорії.

Мороз Тарас Іванович – викладач кафедри Львівського державного університету внутрішніх справ

Музика Богдан Юліанович – викладач Львівського державного університету внутрішніх справ

Ображей Ольга Євгенівна – аспірант Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Олійник Віктор – магістрант Херсонського державного університету.

Павляшик Віталій Вікторович - голова циклової комісії плавання, викладач Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України; аспірант ДВНЗ “Прикарпатський національний університет фізичного виховання і спорту”

Паньків Христина – магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Партишева Людмила Вікторівна – вихователь-методист вищої категорії логопедичної групи Херсонського ясла-садку №11 комбінованого типу з логопедичними групами.

Пасічняк Любомир Василілович – к.фіз.вих, директор Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Перун Артемій - магістрант Херсонського державного університету.

Петренко Оксана Валеріївна – аспірант кафедри теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського.

Пирисунько Анастасія Андріївна – лікар-терапевт «Херсонська міська клінічна лікарня ім. О.С. Лучанського».

Пришва Олесь Борисович – к.п.н., доцент Херсонського державного університету.

Разуменко Ольга Вікторівна - вчитель фізичної культури Херсонської гімназії № 1, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист.

Редька Олена Георгіївна – к. б. н, доцент Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Рогачов Юрій Вікторович - вчитель фізичної культури Великопетиської ЗОШ №2 Херсонської області, вчитель-методист вищої категорії.

Рожков Ігор Миколайович – д. б. н., професор Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського.

Руденко Вікторія Сергіївна – викладач Херсонського державного університету.

Садовніченко Олексій – магістрант Херсонського державного університету.

Свирида Валерій Степанович - старший викладач Херсонської державної морської академії.

Серебреннікова Анна - магістрант Херсонського державного університету.

Сілецька Катерина Василівна - лікар-гастроентеролог КУ «Херсонська міська клінічна лікарня ім. А.С.Лучанського».

Сільвестрова Ганна – студентка Херсонського державного університету.

Славгородська Наталія - магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Смукович І. - магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Соверда Ірина Юріївна – к.фіз.вих., викладач Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України

Степанюк Світлана Іванівна – к.фіз.вих., доцент Херсонського державного університету.

Стрикаленко Євгеній Андрійович – к.фіз.вих., доцент, завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту Херсонського державного університету.

Танцерєв Микола - студент Херсонського державного університету

Ткачук Віра Петрівна – к.п.н., викладач Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Турчик Ірина Хосенівна - к.фіз.вих., доцент Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Харченко-Баранецька Людмила Леонідівна – к.фіз.вих., доцент Херсонського державного університету.

Хоменко Владислав Вікторович – викладач Херсонської державної морської академії.

Хомолюк Юлія – магістрант Херсонського державного університету.

Чемерис Марія – магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Череповська Ганна Олександрівна – методист Миколаївського обласного інститут післядипломної педагогічної освіти.

Чичкан Оксана Анатолівна – к.фіз.вих., доцент Львівського державного університету внутрішніх справ.

Чичкан Олексій – магістрант Львівського державного університету фізичної культури.

Чумаченко Олександр Юрійович – к. б. н., доцент Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського.

Шалар Ганна Петрівна - викладач Херсонського базового медичного коледжу, викладач вищої категорії.

Шалар Олег Григорович – к.п.н., доцент Херсонського державного університету.

Шутка Галина Іванівна – к. п. н., доцент Львівського державного університету внутрішніх справ.

Щурова Крістіна - магістрант Херсонського державного університету.

Юдкіна Христина Володимирівна - викладач Івано Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Юськів Катерина Володимирівна – викладач Херсонського державного аграрного університету.

Юськів Сергій Миколайович – старший викладач Херсонської державної морської академії.

Ярмощук Олена Олександрівна – к.фіз.вих., доцент Рівненського державного гуманітарного університету.

Яцків Андрій - магістрант Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.